

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Західноукраїнського

Національного університету

Микола ДИВАК

06 2026р.

ВИСНОВОК

Про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гука Ю.В на тему: «Організаційно-економічні механізми асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальність 051 Економіка

ВИТЯГ

із протоколу засідання фахового семінару кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету
від «28» травня 2026 р., протокол № 16

Присутні: головуєча – заступник директора ННІМВ ім. Б. Д. Гаврилишина, д.е.н., професор Куриляк В. Є.; завідувач кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Зварич І. Я.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Савельєв Є. В.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Ліщинський І. О.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Лизун М. В.; науковий керівник – доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу, к.е.н., доцент Оливко О. А.; доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу, к.е.н., доцент Охота В. І.

Порядок денний

Розгляд та обговорення дисертаційної роботи Гука Юліана Володимировича «Організаційно-економічні механізми асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»), та вирішення питання про її рекомендацію до захисту.

1. Слухали

Доповідь здобувача Гука Ю. В. за результатами дисертаційного дослідження. У виступі обґрунтовано актуальність обраної теми, окреслено наукову проблему, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також викладено основні наукові результати.

Здобувач акцентував, що міжнародний туризм розвивається в умовах поглиблення просторової поляризації, за якої туристичні потоки концентруються в обмеженому колі дестинацій-полісів, тоді як периферійні території залишаються поза активним туристичним обігом. Як інструмент розв'язання цієї проблеми запропоновано концепцію асиметричного згладжування – керованого перерозподілу туристичної активності від полісів до периферії без послаблення провідних центрів. Окрему увагу приділено авторському індексу просторової поляризації туризму (TSPI), запропонованій моделі взаємодії туристичного ядра та периферії (tourist core – tourist periphery), поняттю «межі туристичної агломерації», а також восьмиблоковій моделі організаційно-економічного механізму асиметричного згладжування для України.

2. Запитання до здобувача

У ході обговорення здобувачеві поставлено низку запитань теоретико-методичного та прикладного характеру.

Рецензент Ліщинський І. О. поставив здобувачеві два запитання:

– Чи розмежовує здобувач у теоретичній частині дисертації ефект масштабу (economies of scale) та ефект охоплення / диверсифікації (economies of scope) у туризмі і як пояснюється їхній вплив на формування туристичних полюсів та дестинацій? При цьому ефект масштабу проявляється через зниження середніх витрат зі зростанням обсягів діяльності (наприклад, порівняння малого та великого готелю), тоді як ефект охоплення виникає внаслідок концентрації в межах однієї дестинації чи туристичного полюса різних, але взаємопов'язаних видів діяльності – готельних, ресторанних, транспортних, туроператорських, сувенірних, рекреаційних та інших супутніх послуг.

– Якою є роль малого і середнього бізнесу у впровадженні класичної полюсної моделі розвитку туристичної дестинації, якщо основну економічну ренту в межах такої моделі часто отримують великі туристичні корпорації, готельні мережі, туроператори та агентства, розміщені в ключових дестинаціях?

Савельєв Є. В. поставив запитання щодо стратегічного бачення розвитку України як туристичної держави:

– Як здобувач бачить основу стратегії розвитку України як туристичної держави з урахуванням її природного, культурного, історичного, людського та регіонального потенціалу, а також сучасних безпекових, економічних і просторових викликів? При цьому туристичний потенціал країни не обмежується природними ресурсами чи окремими регіонами, а охоплює культуру, історію, національну ідентичність і можливість формування нового образу України як привабливої туристичної держави, що потребує розроблення відповідних економічних і державних механізмів.

Куриляк В. Є. запитала, яке місце посідає Україна в глобальній системі асиметричного згладжування просторової поляризації та якими є можливості імплементації запропонованих рекомендацій у державну й регіональну політику розвитку туризму.

Зварич І. Я. поцікавилася інституційними передумовами впровадження запропонованої моделі в Україні та роллю кластерного підходу до розвитку туристичних дестинацій у запропонованому організаційно-економічному механізмі.

Лизун М. В. запитала, які економічні та фінансові інструменти доцільно застосовувати для стимулювання розвитку периферійних туристичних територій без зниження конкурентоспроможності центрів-полісів.

На всі запитання здобувач надав ґрунтовні та аргументовані відповіді, продемонструвавши глибоке володіння предметом дослідження та належний рівень наукової підготовки.

3. Висновки наукового керівника

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу Оливко О. А. – охарактеризувала здобувача як самостійного, сумлінного та наполегливого дослідника, який упродовж усього періоду підготовки демонстрував здатність до системного аналізу й самостійного формулювання наукових висновків. Вона зазначила, що тема дисертації є актуальною та своєчасною, а отримані результати мають вагомое теоретичне і прикладне значення, оскільки дозволяють забезпечити збалансований розвиток туристичної системи без зниження конкурентоспроможності провідних дестинацій.

Науковий керівник підкреслила, що найвагомішими здобутками роботи є запропонований індекс просторової поляризації туризму (TSPI), концепція асиметричного згладжування та розроблена восьмиблокова модель організаційно-економічного механізму. Окремо відзначено, що здобувач не обмежився теоретичним рівнем, а довів результати до прикладних рекомендацій, апробованих на матеріалах Карпатського регіону.

Водночас Оливко О. А. підтримала висловлені рецензентами побажання, зазначивши, що під час остаточного доопрацювання тексту конкретизувати загальні висновки відповідно до завдань дослідження та доповнити прикладний інструментарій моделі етапністю впровадження. Зазначені

побажання мають перспективний характер, не впливають на загальну високу оцінку роботи й окреслюють напрями її подальшого вдосконалення.

Загалом науковий керівник наголосила, що дисертація виконана на належному науковому рівні, має завершений характер і відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

4. Виступи рецензентів

Рецензент – д.е.н., професор Ліщинський І. О. – позитивно оцінив дисертаційну роботу, зазначивши, що вона має достатньо завершений і цілісний вигляд та загалом може бути представлена до захисту. Водночас рецензент звернув увагу на окремі теоретичні, структурні та технічні аспекти, які доцільно врахувати під час остаточного доопрацювання тексту.

У вступній частині рецензент запропонував уникати надмірного акцентування на окремих дослідниках, зокрема на науковому керівникові, і подавати огляд науковців, які працювали у відповідній сфері, у більш узагальненому переліку. Також було рекомендовано переглянути перші вступні речення теоретичного підрозділу 1.1, оскільки вони потребують більшої змістової чіткості та плавнішого переходу до огляду наукових підходів.

Стосовно теоретичної частини рецензент наголосив на необхідності чіткішого розмежування понять *economies of scale* та *economies of scope*: ефект масштабу в туризмі вже достатньо опрацьовано, проте доцільно окремо показати, як різні види ефектів масштабу проявляються саме в туристичній сфері.

Щодо аналітичного розділу рецензент відзначив, що його загальна логіка простежується, однак обсяг окремих підрозділів потребує збалансування: підрозділ 2.2 виглядає дещо розширеним, тоді як підрозділ 2.3, присвячений Україні, навпаки, є занадто коротким і потребує посилення, у зв'язку з чим аналітичну частину щодо України доцільно розширити.

Щодо структури третього розділу рецензент висловив думку, що аналіз регіонів України за рівнем і перспективами розвитку туризму логічно може бути перенесений до підрозділу 2.3, тоді як у підрозділі 3.3 доцільніше ширше розкрити стратегічні положення, етапність реалізації, карту впровадження, можливі ризики та загрози; водночас було наголошено, що це не категорична вимога, а радше можливий варіант удосконалення структури роботи.

Найбільш суттєвим зауваженням рецензент назвав необхідність доопрацювання загальних висновків, які, на його думку, є занадто загальними та потребують більшої конкретизації: кожен пункт висновків має відображати не лише загальні міркування, а конкретний результат, отриманий у межах відповідного завдання та підрозділу дисертації, щоб саме за висновками читач міг зрозуміти, що було досліджено, які результати отримано і в чому полягає науковий внесок здобувача.

Підсумовуючи, рецензент зазначив, що висловлені зауваження мають уточнювальний характер, не знижують загальної позитивної оцінки роботи, та рекомендував дисертацію до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент – к.е.н., доцент Охота В. І. – позитивно оцінив дисертаційну роботу, наголосивши на актуальності теми, зумовленій нерівномірністю розвитку туристичних територій, посиленням конкуренції між дестинаціями та потребою у відновленні туристичної галузі України в повоєнний період. Рецензент відзначив ґрунтовність джерельної бази, чітку структуру роботи, логічний перехід від теоретичних положень до прикладних рекомендацій, а також самостійність здобувача та виразну прикладну спрямованість дослідження.

Особливу увагу рецензент приділив прикладній цінності роботи – розробленій моделі організаційно-економічного механізму та системі практичних рекомендацій щодо збалансованого розвитку туристичних дестинацій, апробованих на прикладі Карпатського туристичного регіону, що

має безпосереднє значення для регіональної політики розвитку туризму та повоєнного відновлення галузі.

Поряд із позитивною оцінкою рецензент висловив окремі побажання. По-перше, практичні рекомендації доцільно увиразнити, чіткіше визначивши суб'єктів та етапи їх реалізації, а також доповнити їх картою впровадження й оцінюванням можливих ризиків і загроз. По-друге, аналітичну частину щодо України доцільно посилити, зокрема доповнити аналіз Карпатського регіону порівнянням з іншими туристичними регіонами для унаочнення універсальності запропонованого механізму. По-третє, низку статистичних показників варто подати в динаміці за кілька років, що посилює б аргументацію висновків.

Рецензент зазначив, що висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на позитивну оцінку дослідження, яке є завершеною самостійною науковою працею, та рекомендував дисертацію до захисту.

5. В обговоренні взяли участь

Д.є.н., професора, професор кафедри міжнародної економіки Савельєв Є. В. позитивно оцінив дисертаційну роботу, підкресливши її актуальність, комплексність і наукову значущість для дослідження проблем розвитку туризму. Він зазначив, що робота охоплює широке коло питань, пов'язаних із просторовою нерівномірністю, економічними механізмами, інфраструктурним забезпеченням та стратегічними напрямками розвитку туристичної сфери, і містить низку цікавих наукових положень, моделей та постановок проблем, які можуть бути використані як основа для подальших досліджень, зокрема у сфері формування економічних механізмів регіонального туристичного розвитку. Окремо було наголошено, що дослідження побудоване на економічному підході та містить важливі напрацювання щодо вирішення проблем туризму в Україні, а також ураховує складність сучасних умов його розвитку – безпекові виклики, наслідки війни, обмеження доступу до окремих морських туристичних територій, екологічні проблеми та зміну просторової структури туристичних потоків.

Д.е.н., професора, професор кафедри міжнародної економіки

Куриляк В. Є. підкреслила стратегічну значущість теми для розвитку туристичної галузі України та її інтеграції у світовий туристичний простір, відзначивши практичну цінність запропонованих механізмів керованого перерозподілу туристичних потоків.

Д.е.н., професора, професор кафедри міжнародної економіки

Лизун М. В. відзначила високий рівень наукової новизни роботи та обґрунтованість запропонованого методичного інструментарію, наголосивши на доцільності його використання у формуванні державної політики розвитку туризму.

Ухвалили

За результатами обговорення учасники фахового семінару дійшли висновку, що дисертаційна робота Гука Ю. В. «Організаційно-економічні механізми асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі» є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та ухвалили рекомендувати її до захисту, а також подати відповідний висновок на затвердження Вченій раді університету.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Гука Юліана Володимировича «Організаційно-економічні механізми асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»)

Актуальність теми та її зв'язок із науковими програмами. Поглиблення нерівномірності розвитку туристичних територій та посилення конкуренції між дестинаціями зумовлюють потребу в наукових механізмах, здатних збалансувати просторову структуру туризму. Концентрація

туристичних потоків, інвестицій та інфраструктури в обмеженому колі полюсів за одночасної маргіналізації периферії знижує стійкість національних туристичних систем, що особливо відчутно для України з огляду на територіальну реконфігурацію її туристичного простору після 2022 р. За таких умов розроблення організаційно-економічних механізмів асиметричного згладжування набуває як теоретичної, так і прикладної ваги.

Дисертаційна робота є складовою наукового дослідження Західноукраїнського національного університету «Інноваційні підходи до управління персоналом у контексті подолання просторової асиметрії розвитку туристичної галузі» (2025 р.; державний реєстраційний номер 0125U004057). Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічних механізмів асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі.

Мета, об'єкт і предмет дослідження. Метою роботи є розвиток теоретико-методичних засад та розроблення організаційно-економічних механізмів асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі. Об'єктом дослідження виступають процеси просторової поляризації в системі міжнародного туризму, а предметом – теоретичні та прикладні засади організаційно-економічних механізмів асиметричного згладжування просторової поляризації туристичної діяльності. Досягнення мети передбачало вирішення дев'яти взаємопов'язаних завдань – від систематизації теоретичних підходів і уточнення понятійного апарату до розроблення прикладної моделі механізму та формування практичних рекомендацій для туристичної політики України.

Методична основа. Дослідження спирається на сукупність загальнонаукових і спеціальних методів: теоретичного узагальнення (уточнення понятійно-категоріального апарату), аналізу та синтезу (дослідження факторів і механізмів поляризації), індексного методу на основі індексу Герфіндаля (обчислення TSPI), порівняльного та статистичного

методів (діагностика світового ринку й національних туристичних систем), картографічного методу (відображення поляризації туризму в Україні), SWOT-аналізу (оцінювання перевантажених дестинацій) і графічного методу (побудова моделі механізму).

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна полягає у розвитку теоретико-методичних положень та прикладних засад формування організаційно-економічних механізмів асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі, що дозволяє забезпечити збалансований розвиток туристичних дестинацій в умовах глобалізації та посилення територіальної диференціації туристичних потоків. Найбільш вагомими науковими результатами є наступні:

вперше:

сформовано модель організаційно-економічного механізму асиметричного згладжування просторової поляризації туристичної діяльності, яка, на відміну від існуючих підходів, інтегрує функціональні, інституційні та просторові елементи розвитку туристичних дестинацій на основі принципу керованого перерозподілу туристичних потоків між полюсами та периферією зі збереженням конкурентоспроможності центрів-лідерів і спирається на теорію стейкхолдерів;

удосконалено:

методичний підхід до оцінювання рівня концентрації туристичних потоків шляхом запровадження індексу просторової поляризації туризму (TSPI), що обчислюється як сума квадратів часток дестинацій у загальному туристичному потоці та, на відміну від існуючих підходів, дозволяє кількісно зіставляти ступінь поляризації туристичних систем різних країн і використовуватися як цільовий індикатор державної політики розвитку туризму;

концептуальний підхід до регулювання просторового розвитку міжнародного туризму, який, на відміну від підходів симетричного вирівнювання, базується на ідеї керованого перерозподілу туристичних

потоків між полюсами та периферією із застосуванням взаємопов'язаних груп економічних, інституційних та інфраструктурних інструментів;

понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема уточнено зміст понять «туристичний полюс», «просторова поляризація туристичної діяльності», «асиметричне згладжування просторової поляризації», що, на відміну від існуючих підходів, враховує взаємозв'язок економічних, інституційних та інфраструктурних факторів розвитку туристичних дестинацій;

теоретичні підходи до формування організаційно-економічних механізмів розвитку туристичних територій, що базуються на поєднанні кластерного підходу, концепції полюсів зростання та принципів збалансованого просторового розвитку з урахуванням впливу овертуризму;

набуло подальшого розвитку:

теоретичні положення щодо впливу глобалізаційних процесів на формування просторової структури міжнародного туризму, що дозволило визначити закономірності концентрації туристичних потоків у межах окремих центрів та обґрунтувати закономірність появи феномену овертуризму у системах без механізмів асиметричного регулювання;

наукові підходи до забезпечення збалансованого розвитку туристичних дестинацій на основі використання організаційно-економічних інструментів стимулювання розвитку периферійних територій з одночасним збереженням конкурентоспроможності центрів-полюсів;

методичні засади формування стратегій розвитку туристичних територій з урахуванням принципів сталого розвитку та ефективного використання туристичного потенціалу, апробовані на прикладі Карпатського туристичного регіону України.

Обґрунтованість і достовірність. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням; усі винесені на захист результати отримані автором особисто. Достовірність забезпечено коректним застосуванням інформаційно-фактологічною основою дисертаційної роботи є законодавчі та нормативно-

правові акти України та ЄС у сфері туризму, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, статистичні звіти та бази даних Статистичної служби Європейського Союзу (Eurostat), аналітичні доповіді Всесвітньої туристичної організації (UN Tourism), OECD, наукові статті українських і зарубіжних учених, монографії, ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення. Запропоновані модель, індекс TSPI та система рекомендацій придатні для використання органами державної влади й місцевого самоврядування, інституціями розвитку туризму та територіальними громадами у формуванні державної й регіональної туристичної політики, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти.

Повнота відображення результатів у публікаціях. Основні результати дисертації висвітлено у дев'яти наукових працях, з яких п'ять – публікації, що розкривають основні наукові результати (зокрема одна – у виданні, проіндексованому за межами України), та чотири – праці апробаційного характеру. З праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, що є особистим доробком здобувача.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Гук Ю. В., Гуменюк Ю. П. Просторова рефлексія туристичної дестинації. *Європейська економіка*. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. Т. 23, № 1. С. 139–154. <https://doi.org/10.35774/jee2024.01.131>
2. Гук Ю. В., Гуменюк Ю. П. Просторова ідентифікація туристичного полюсу. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2024. Вип. 41. С. 4–14. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11439739>
3. Гук Ю. В. Діагностика інституціонального згладжування просторової поляризації надання туристичних послуг. *Інноваційна економіка*. 2025. № 2 (102). С. 55–65. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.6>
4. Гук Ю. В. Просторова рефлексія міжнародних туристичних потоків. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка*. 2025. Вип. 28. С. 36–47. <https://doi.org/10.34079/2518-1394-2025-15-29-36-47>
5. Huk Yu., Humeniuk Yu. Spatial Polarization in the System of International Tourism. *London Journal of Research in Management & Business*. 2024. Vol. 24, Issue 5,

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Гук Ю. В. Аспекти просторової поляризації в міжнародному туризмі. Перспективи індустрії гостинності та міжнародного бізнесу: світові тенденції та національні пріоритети : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 18–19 травня 2023 р. С. 36.
7. Гук Ю. В., Гуменюк Ю. П. Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 14–15 листопада 2023 р. Ч. 2. Харків : НТУ «ХП», 2023.
8. Гук Ю. В. Екотехнології та сталий туризм. Актуальні напрямки розвитку індустрії гостинності та міжнародного бізнесу : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Тернопіль : ЗУНУ, 24–26 травня 2024 р.
9. Huk Yu. Особливості асиметричного згладжування просторової поляризації туристичної діяльності. Modernization of Science and its Influence on Global Processes : materials of the VIII Intern. Sci. and Theoretical Conf., Bern, Swiss Confederation, 22 August 2025. P. 12–14.

Апробація результатів. Основні положення та результати дослідження доповідалися й отримали схвальні відгуки на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях у м. Тернопіль (2023, 2024), Харків (2023) та Берн (Швейцарія, 2025).

Оцінка мови та стилю. Дисертацію написано діловою українською мовою з дотриманням наукового стилю; виклад характеризується смисловою завершеністю, логічною послідовністю, точністю термінології та чіткістю формулювань.

Відповідність спеціальності. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю результатів, застосованим інструментарієм, науковим і практичним значенням та повнотою відображення в публікаціях дисертаційна робота Гука Ю. В. відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

За результатами розгляду фаховий семінар

УХВАЛИВ:

Рекомендувати дисертаційну роботу Гука Ю. В. до захисту та запропонувати Вченій раді університету затвердити такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

голова ради – доктор економічних наук, професор Зварич Ірина Ярославівна, завідувач кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

рецензенти:

– доктор економічних наук, професор Ліщинський Ігор Орестович, професор кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

– кандидат економічних наук, доцент Охота Віталій Іванович, доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу Західноукраїнського національного університету;

опоненти:

– доктор економічних наук, професор Журба Ігор Євгенович, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Хмельницького національного університету;

– доктор економічних наук, професор Горіна Ганна Олександрівна, завідувач кафедри туризму та країнознавства Навчально-наукового інституту економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського Криворізького національного університету.

Головуюча на засіданні фахового семінару,
заступник директора ННІМВ ім. Б. Д. Гаврилишина,

д.е.н., професор

Віталіна КУРИЛЯК